23/03/2020

1821: Μία Επανάσταση με εθνική και θρησκευτική ταυτότητα

/ Γνώμες

Του Κωνσταντίνου Χολέβα – Πολιτικού Επιστήμονος

Ιστορία είναι η μελέτη των πηγών. Σημασία έχει τί έγραψαν και τι πίστευαν οι πρωταγωνιστές του 1821 και όχι τί γράφουν σήμερα διάφοροι ερευνητές επηρεασμένοι από σύγχρονες ιδεολογικές προκαταλήψεις. Για τον εθνικό και θρησκευτικό χαρακτήρα της Ελληνικής Επαναστάσεως αψευδής μάρτυς είναι η ακόλουθη συνομιλία του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη με το Άγγλο Ναύαρχο Χάμιλτον:

«Η επανάστασις η εδική μας δεν ομοιάζει με καμμιάν απ’ όσαις γίνονται την σήμερον εις την Ευρώπην. Της Ευρώπης αι επαναστάσεις εναντίον της διοικήσεώς των είναι εμφύλιος πόλεμος. Ο εδικός μας πόλεμος ήτον ο πλέον δίκαιος, ήτον έθνος με άλλο έθνος, ήτον με ένα λαόν όπου ποτέ δεν ηθέλησε να αναγνωρισθή ως τοιούτος, ούτε να ορκισθή παρά μόνον ό,τι έκαμνεν η βία. Ούτε ο Σουλτάνος ηθέλησε να θεωρήσει τον Ελληνικόν λαόν ως λαόν, αλλ΄ ως σκλάβους. Μίαν φοράν όταν επήραμεν το Ναύπλιον ήλθε ο Άμιλτον να με ιδή. Μου είπε ότι πρέπει οι Έλληνες να ζητήσουν συμβιβασμόν, και η Αγγλία να μεσιτεύση. Εγώ τού αποκρίθηκα, ότι αυτό δεν γίνεται ποτέ, ελευθερία ή θάνατος. Εμείς Καπετάν Άμιλτον ποτέ συμβιβασμόν δεν εκάμαμεν με τους Τούρκους. Άλλους έκοψε, άλλους

σκλάβωσε με το σπαθί και άλλοι, καθώς εμείς, εζούσαμεν ελεύθεροι από γεννεά εις γεννεά. Ο βασιλεύς μας εσκοτώθη, καμμία συνθήκη δεν έκαμε. Η φρουρά του είχε παντοτεινό πόλεμον με τους Τούρκους και δύο φρούρια ήτον πάντοτε ανυπότακτα. – Με είπε, ποία είναι η βασιλική φρουρά του, ποία είναι τα φρούρια.- Η φρουρά του Βασιλέως μας είναι οι λεγόμενοι Κλέφται, τα φρούρια η Μάνη και το Σούλι και τα βουνά. Έτζι δεν με ωμίλησε πλέον». (Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, Διήγησις Συμβάντων της Ελληνικής Φυλής από τα 1770 έως τα 1836. Αθήνησιν 1846, σελ. 190).

Ο Θ. Κολοκοτρώνης, λοιπόν, ένας εκ των πρωτεργατών της Ελληνικής Επαναστάσεως, αποσαφηνίζει ότι το 1821 δεν έχει ιδεολογική ομοιότητα με κοινωνικά κινήματα, όπως ήταν η Γαλλική Επανάσταση του 1789. Οι Έλληνες, δηλώνει ο Γέρος του Μοριά, αγωνίσθηκαν κατά αλλοεθνούς εχθρού, ενώ οι Γάλλοι εξεγέρθηκαν κατά της γαλλικής εξουσίας για κοινωνικούς λόγους. Επί πλέον τα λόγια του Κολοκοτρώνη υπογραμμίζουν και τη σπουδαιότητα της Μεγάλης Ιδέας ως του πνευματικού και πολιτικού προσανατολισμού των Ελλήνων. Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος θεωρείται ακόμη (370 χρόνια μετά τη θυσία του) ως ο βασιλεύς των Ελλήνων, οι κλέφτες και οι αρματολοί συνεχίζουν την απροσκύνητη στάση του. Το Έθνος έχει συνείδηση συνέχειας, η απελευθέρωση της Κωνσταντινουπόλεως και των εδαφών της Ρωμανίας/ Βυζαντινής Αυτοκρατορίας είναι το ιδανικό που ξεσηκώνει τους Έλληνες. Οι επισημάνσεις αυτές του Κολοκοτρώνη καταδεικνύουν ότι ναι, μεν, κάποιοι Έλληνες λόγιοι επηρεάσθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, όμως η κυριώτερη κινητήριος δύναμη του 1821 και των προηγηθεισών εξεγέρσεων ήταν η Ελληνορθόδοξη Μεγάλη Ιδέα: «Να ξαναφτιάξουμε το Ρωμαίικο».

Στη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση έλαβαν μέρος πλούσιοι και φτωχοί, πρόκριτοι (κοτζαμπάσηδες) και αγρότες, πλοίαρχοι και ναύτες, κληρικοί και λαϊκοί. Οι αδελφοί Αλέξανδρος και Δημήτριος Υψηλάντης ήσαν πάμπλουτοι και έδωσαν τα πάντα για την Ελευθερία του Έθνους. Η Μαντώ Μαυρογένους από τη Μύκονο δαπάνησε όλη την περιουσία της υπέρ της Επαναστάσεως. Ο πλούσιος έμπορος Εμμανουήλ Παππάς από τις Σέρρες άφησε τις επιτυχημένες επιχειρήσεις που είχε στη Βιέννη και κατέβηκε στην επαναστατημένη Ελλάδα μαζί με τους γιους του. Ξεσήκωσε τη Χαλκιδική και το Άγιον Όρος και πέθανε από φυσικό θάνατο όταν είδε ότι η Επανάσταση κατεπνίγη στη Μακεδονία. Δεν ήταν, λοιπόν, μία εξέγερση φτωχών κατά πλουσίων, αλλά μία πανελλήνια και παλλαϊκή Επανάσταση με ελληνορθόδοξο χαρακτήρα. Ήταν μία εθνικοθρησκευτική εξέγερση για την εκδίωξη των αλλοθρήσκων κατακτητών και τη δημιουργία ελευθέρου ελληνικού κράτους.

Τον εθνικό και θρησκευτικό χαρακτήρα της Επαναστάσεως του 1821 αποδεικνύουν και οι πρώτες Διακηρύξεις των αγωνιζομένων Ελλήνων:

Η Α΄ Εθνική Συνέλευση της Επιδαύρου διακήρυξε την 1.1.1822 ότι: «Ο Λαός της Ελλάδος έλαβε τα όπλα και δεν ζητεί δια των όπλων παρά την δόξαν και την λαμπρότητα της του Χριστού Εκκλησίας, η οποία μετά του ιερού αυτής κλήρου κατεδιώκετο και κατεφρονείτο»

Η Γ΄ Εθνική Συνέλευσις, η οποία εργάσθηκε κυρίως στην Τροιζήνα το 1826-1827, βροντοφώναξε προς τους ελευθέρους λαούς: «Ω, Χριστιανοί, ούτε ήτο ούτε είναι δυνατόν να πειθαρχήσωμεν δεσποζόμενοι από τους θρησκομανείς Μωαμεθανούς, οι οποίοι κατεξέσχιζον και κατεπάτουν τας αγίας εικόνας, κατεδάφιζον τους ιερούς ναούς, κατεφρόνουν το Ιερατείον, υβρίζοντες το θείον όνομα του Ιησού… Ο πόλεμός μας δεν είναι επιθετικός, είναι αμυντικός, είναι πόλεμος της Δικαιοσύνης κατά της αδικίας…».

Είναι επίσης χαρακτηριστικό των ελληνορθοδόξων ιδανικών των αγωνιστών ότι όλα τα Συντάγματα των Εθνικών Συνελεύσεων δηλώνουν ότι νόμοι του ελληνικού κράτους θα είναι οι Νόμοι «των Χριστιανών ημών Αυτοκρατόρων» δηλαδή των Βυζαντινών. Οι Έλληνες του 1821 πίστευαν ακράδαντα στη διαχρονική συνέχεια του Ελληνισμού και αισθάνονταν συνεχιστές της Αρχαίας Ελλάδος και του Βυζαντίου (Ρωμανίας). Σε εφημερίδα της Τεργέστης δημοσιεύθηκε το 1821 η προκήρυξη του Σαλώνων Ησαΐα και του Αθανασίου Διάκου, οι οποίοι έκαναν σαφές ότι αγωνίζονται «για τον Χριστό και για τον Λεωνίδα». Ορθοδοξία και Ελληνισμός μαζί. Μπορεί κατά τη διάρκεια της Επαναστάσεως να εμφανίσθηκαν και φαινόμενα τοπικισμού ή εγωιστικών φιλοδοξιών, αυτά όμως τα γεγονότα δεν είχαν σχέση με ταξικές διεκδικήσεις.

(Δημοσιεύτηκε στην ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΛΗΘΕΙΑ, 18.3.2020)